

نگاهی به آخرین وضعیت تعاونیهای خدماتی

• سعید جعفرزاده

به بخش خدمات همین بس که در سال ۱۹۸۲ برای اولین بار بحث تجارت خدمات در گات (GATT) مورد توجه تعدادی از کشورهای توسعه یافته قرار گرفت و ضرورت مذاکره در خصوص

جدید شغلی می شود از اهمیت ویژه ای پیشرفت و در حال توسعه را به تغییرات ساختاری در این بخش معطوف نموده است. در خصوص اهمیت و ضرورت توجه

مقدمه
بخش خدمات و تجارت آن در اقتصاد به دلیل تأثیرگذاری عمدہ ای که در فرآیند تولید و نیز توسعه اقتصادی دارد و باعث افزایش حجم اشتغال و ایجاد فرصت های

جدول (۱) طبقه بندی عمومی بخش خدمات

ردیف	شرح	خدمات
۱	خدمات تأمین اجتماعی	بهداشتی، بیمارستانی، اجتماعی و ...
۲	خدمات شغلی	حقوقی، حسابداری، حسابرسی، کتابداری، معماری، مهندسی، پزشکی، دندانپزشکی، دامپزشکی، مالیاتی و ...
۳	خدمات زیست محیطی	جنگل بانی، کشاورزی، فاضلاب، اصول بهداشتی و علوم طبیعی، علوم اجتماعی، علوم انسانی و ...
۴	خدمات تحقیق و توسعه	نرم افزارهای تحقیق، فرآیند داده ها، پایگاه داده ها و ...
۵	خدمات رایانه ای	اجاره ملکی، نقل و انتقالات ملکی و ...
۶	خدمات مشاوره و املاک	کشی، هواپیما، سایر وسائل حمل و نقل، ماشین الات و تجهیزات و ...
۷	خدمات اجاره پذرون منصدی	اداری، شهری و ...
۸	خدمات مهندسی	نمایندگی، عده فروشی، خرده فروشی، انرژی و ...
۹	خدمات توزیع	تحقیقات اساسی، کمک تحصیلی، تحصیلات عالی
۱۰	خدمات تخصصی	بانکداری و دیگر خدمات مالی، انواع وام ها از جمله رهنی، اعتبار مصرف، حق العمل کاری، تأمین مالی معاملات تجاری، مبادله حسابها، امور صرافی، مدیریت دارایی ها و نقدینگی، خصامت ها و تمهیمات و انواع بیمه درمانی، حوادث، عمر، امدادی، ورشکستگی و ...
۱۱	خدمات مال	بازاریابی تبلیغاتی، بررسی و ازماش فنی و ...
۱۲	خدمات تجاری	مسابقات و بازی های ورزشی، سیرک، موزه، آرائس خبری
۱۳	خدمات ورزشی، فرهنگی و تقریبی	پیک، پستی و ...
۱۴	خدمات ارتباطات	تجهیزات، ماشین الات و ...
۱۵	خدمات تعمیر و نگهداری	دریابی، هوابی، جاده ای زمین
۱۶	خدمات حمل و نقل	تولید و توزیع برنامه ها و فیلم های ویدیویی، ما هواره ای و ...
۱۷	خدمات سمعی و بصری	

جدول شماره (۲) تقسیم‌بندی فعالیتهای خدماتی در بخش تعاون

ردیف	گرایش تعاونی	شرکت‌های تعاونی خدماتی
۱	خدمات بهداشتی و درمانی	تعاونیهای خدماتی پزشکی، بیمارستانی، درمانگاه، کلینیک، پاراکلینیک، آزمایشگاه‌های تشخیص پزشکی، دندانپزشکی، چشم‌پزشکی، خدمات دارونی، اورژانس، مشاوره پزشکی، کلیه خدمات دامپزشکی و نظایر آن.
۲	ورزشی	تعاونیهای مجموعه‌ها و امکان ورزشی، باشگاه‌های ورزشی، اردوگاه‌های ورزشی و نظایر آن.
۳	هنری، فرهنگی و تبلیغاتی	تعاونیهای سینمایی، تهیه فیلم‌های ویدیویی و سینمایی، تلویزیونی و رادیویی، گلوب‌های هنری سینمایی، هنرهای دراماتیک گروههای تئاتری
۴	مدارس غیرانتفاعی	تعاونیهای مدارس غیر انتفاعی و در مقاطع تحصیلی مختلف مدارس عالی غیرانتفاعی
۵	خدمات آموزشی	تعاونیهای آموزشگاهی فنی و حرفه‌ای، تعاونیهای آموزش خیاطی به آرایشگری مهد کودک، آموزش‌های آزاد، آموزشگاه‌های رانندگی و نظایر آن.
۶	خدمات رایانه‌ای	تعاونیهای خدمات رایانه‌ای، تعمیر و نگهداری رایانه‌ها، تعمیر و نگهداری ماشینهای محاسب و کامپیوتر، عرضه نرم افزارها و هر داشت داده‌ها و مشاوره خدمات رایانه‌ای
۷	خدمات فرآورده‌های نفتی	تعاونیهای پهپاد بنزین، توزیع (مواد نفتی، روغن) سیلندر پرکن
۸	خدمات چاپ و نشر	تعاونیهای چاپخانه کلیه خدمات مربوط به چاپ انتشار روزنامه، مجله، نشریات و خدمات توزیع نشریات و مطبوعات
۹	گردشگری و هتلداری	تعاونیهای هتلداری، هتل و متنل و همراهانسر، مهمان‌پذیر، کمپ‌ها و پلازاها و پانسیون و نظایر آن
۱۰	خدمات و مکانیزاسیون	تعاونیهای مکانیزاسیون کشاورزی کلیه خدمات کشاورزی و نظایر آن
۱۱	خدمات فنی و مهندسی و مشاوره	تعاونیهای مهندسین مشاور، خدمات مهندسی و فنی، تعاونیهای خدمات مشاوره‌ای در امور صنعت، صدن، کشاورزی و نظایر آن
۱۲	خدمات اداری، مالی و پشتیبانی	تعاونیهای خدمات اداری، خدمات مالی، خدمات پشتیبانی و کلیه خدمات مربوط به ادارات و سازمانهای دولتی و غیردولتی و نظایر آن
۱۳	خدمات بیمه‌ای	تعاونیهای خدمات بیمه‌ای، خدمات بازاریابی بیمه،
۱۴	خدمات زیست محیطی	تعاونیهای ایجاد فضای سبز و پاکسازی محیط زیست، بازیافت ضایعات، مطالعاتی و تحقیقاتی در خصوص مسائل محیط زیست، خدمات مهندسی زیست محیطی، خدمات اکوتوریسم (طبیعت گردی) خدمات آموزش محیط زیست
۱۵	خدمات توزیع آب، برق، گاز	تعاونیهای توزیع برق، تعاونیهای توزیع آب، تعاونیهای توزیع گاز
۱۶	خدمات جمع‌آوری شیر و سایر فرآورده‌های لبنی	تعاونیهای خدماتی و جمع‌آوری شیر در شهرها و روستاهای خدمات جانی آن
۱۷	تحقیقاتی و پژوهشی	تعاونیهای پژوهشی، تحقیقاتی در کلیه فعالیتهای اقتصادی، تعاونیهای تحقیق و توسعه و تعاونیهای مشاوره تحقیقاتی و پژوهشی، در رشته‌های علوم و فنون و پزشکی
۱۸	خدمات مخابراتی و پستی	تعاونیهای خدمات مخابراتی، شبکه‌های پستی
۱۹	خدمات راهداری	تعاونیهای خدمات راهداری، خدمات بین راهی، خدمات تعمیر و نگهداری راه و تجهیزات و ماشین آلات راهداری، توسعه راههای روستایی و نظایر آن
۲۰	خدمات کالایی	تعاونیهای اتارداری، سردخانه، بارگردانی، تخلیه و نظایر آن
۲۱	بسته‌بندی و سورتینگ	تعاونیهای مربوط به عمل آوری، سورتینگ و بسته‌بندی فرآورده‌های غذایی و غیره
۲۲	سایر	تعاونیهای خدمات کتابداری، کاریابی، خدمات بازرگانی، مالی و اعتباری و...
۲۲	صنوف خدماتی	تعاونیهای عینیک سازان ناشران و کاپفروشان، شیشه و آئینه، تعمیر کاران اتومبیل، ساختمان، مدلداران، خشک شوئی، و بلاستونی و نظایر آن

گروه‌بندی فعالیتهای خدماتی:

سازمان تجارت جهانی WTO بخش
خدمات را با توجه به تنوع موضوعات آن به قسمت‌های مختلف با کد های اختصاصی بین‌المللی (ISIC) تقسیم‌بندی

روزافزون تأثیر بخش خدمات بر جریان رشد و توسعه اقتصاد جهانی، گسترش تجارت خدمات و افزایش دستاوردهای حاصل از آن و کاهش فقر در کشورهای کمتر توسعه یافته می‌باشد.

آن مطرح شد و موافقنامه عمومی تجارت خدمات (GATS) در دسامبر ۱۹۹۳ به عنوان یکی از اجزای سند نهایی گات (GATT) قرار گرفت. هدف اصلی از این موافقنامه با توجه به اهمیت

پشتیبانی با ۹۴۴ واحد و تعاونیهای خدماتی بهداشتی و درمانی با ۸۷۵ واحد رتبه اول تا سوم را دارند و کمترین تعاونیهای خدماتی تشکیل شده تاکنون خدماتی راهداری بوده‌اند که با ۶۲ واحد و خدمات بیمه‌ای با ۱۴ واحد در رده‌های آخر قرار دارند همچنین در بعد اشتغالزایی جالب توجه آن است که تعاونیهای خدماتی راهداری هر چند که در رده آخر تشکیل قرار دارند ولی از لحاظ اشتغالزایی بالاترین رقم یعنی در حدود ۳۰/۸ نفر اشتغالزایی در هر واحد تعاونی ایجاد کرده است. علاوه بر این شرکتهای تعاونی خدماتی شیر و سایر فرآوردهای لبنی که از لحاظ تشکیل در

حلقه اتصال تولیدکننده و مصرف‌کننده، یکی از ضرورتهای بخش تعاون است. بخش تعاون به عنوان یک بخش سامان‌دهنده فعالیتهای اقتصادی کشور شناخته می‌شود.

در جدول (۴) سهم بخش خدمات از محصول ناخالص داخلی به قیمت پایه سال ۱۳۶۹ در سالهای اخیر مشاهده می‌شود و با توجه به جدول مذکور می‌بینیم که همواره بیش از ۵۰٪ از محصول ناخالص داخلی توسط بخش خدمات ایجاد شده است لذا هم به لحاظ اشتغالزایی و هم به لحاظ تولید، خدمات بخش قابل توجهی را به خود اختصاص داده است.

جدول شماره (۴) سهم فعالیتهای اقتصادی در محصول ناخالص داخلی
به قیمت پایه (سال پایه ۱۳۶۹)

شرح	کشاورزی	صنعت و معدن	خدمات
۱۳۶۵	۲۴		
کشاورزی			
۱۳۷۰	۱۷/۳	۲۹	۱۹/۶
۱۳۷۵	۱۴/۵	۲۷/۰	۵۶/۴
۱۳۷۶	۱۴/۴	۳۴/۴	۵۱/۲
۱۳۷۷	۱۶/۶	۲۸/۵	۵۱/۵
۱۳۷۸	۱۴/۲	۳۴/۳	۵۴/۹
۱۳۷۹			

مأخذ: سالنامه آماری سال ۱۳۶۹، ص ۶۹۱

رده ۱۷ قرار دارد. از لحاظ اشتغالزایی با رقمی معادل ۳۰/۷ اشتغالزایی در هر تعاونی در رده دوم و شرکتهای تعاونی توزیع آب و برق و گاز که در رده ۱۳ تشکیل قرار دارد رتبه سوم را از لحاظ اشتغالزایی با رقم ۳۰ نفر اشتغالزایی در هر واحد به خود اختصاص داده است که در این قسمت تعاونیهای خدماتی بیمه‌ای با ۸/۵ نفر اشتغالزایی در هر واحد تعاونی و تعاونیهای خدمات رایانه‌ای با ۸/۱ نفر اشتغالزایی در هر واحد تعاونی در رده‌های آخر قرار دارند.

در بخش سرمایه، شرکتهای تعاونی خدماتی گردشگری و هتلداری با سرمایه هر واحد ۱۰۸/۹۸۸/۰۰۰ نفر در هر واحد تعاونی اشتغالزایی ۱۵/۶ نفر در رتبه ۱۵ قرار دارند. این تعاونیها بالاترین میزان سرمایه گذاری را به خود اختصاص داده‌اند.

شرکتهای تعاونی خدماتی مخابراتی و پستی، اشتغالزایی با ۱۷/۱ نفر اشتغالزایی در هر واحد در رتبه ۱۳ قرار دارد. بسته‌بندی و سورتینگ که با ۲۰ نفر

نموده است که تقسیم‌بندی سازمان تجارت جهانی به شرح جدول (۱) می‌باشد.

براساس طبقه‌بندی سازمان تجارت جهانی و با عنایت به اینکه بخش خدمات در اقتصاد ملی شامل زیربخش‌های بازرگانی، رستوران و هتلداری، حمل و نقل و ارتباطات و انتبارداری، خدمات مؤسسات پولی و مالی، خدمات مستغلات و خدمات حرفه‌ای و تخصصی، خدمات عمومی، خدمات اجتماعی، شخصی و خانگی می‌باشد در بخش تعاون تقسیم‌بندی ذیل برای بخش خدمات لحاظ شده است.

نگاهی به اهمیت بخش خدمات در اقتصاد ملی:

با توجه به آمار اشتغال و بیکاری در طول سالهای مختلف چنین می‌توان گفت که به طور متوسط ۴۵٪ شاغلان کشور در بخش خدمات، ۲۶٪ در بخش کشاورزی و ۲۹٪ در بخش صنعت مشغول به کار هستند که این آمار نشان‌دهنده اهمیت بخش خدمات در اقتصاد ملی می‌باشد. حال اگر به اهمیت بخش خدمات در ایجاد ارتباط بین بخش‌های دیگر توجه نماییم اهمیت این بخش آشکار می‌گردد.

جدول (۳) توزیع نسبی شاغلان ۱۰ ساله و بیشتر بر حسب گروههای عملده فعالیت (به درصد)

بخش‌های مختلف اقتصاد	۱۳۷۹	۱۳۷۸	۱۳۷۷	۱۳۷۶
کشاورزی	۲۷/۴	۲۶/۱	۲۵/۲	
صنعت	۳۰/۶	۳۲/۱	۲۲/۶	
خدمات	۴۱/۸	۴۱/۶	۵۲/۰	
نامشخص	۰/۲	۰/۲	۰/۲	۰/۲

متأسفانه در کشور ما به بخش خدمات با دید بخش واسطه‌ای نگریسته می‌شود و این شبه به وجود آمده است که فعالیتهای خدماتی، فعالیتهای واسطه گرانه و دلالی است حال آن که اگر به تقسیم‌بندی بخش خدمات در بخش تعاون بگریم می‌بینیم که زیربخش فعالیتهای توزیعی تنها یکی از چندین زیربخش موجود می‌باشد لذا با توجه با فعالیتهای خدماتی که به عنوان

گزارش عملکرد تعاونیهای خدماتی در ۱۳۸۲

تعداد تعاونیهای خدماتی در ۲۲ گرایش تا پایان شهریورماه سال ۱۳۸۲ به ۱۱۸۴ واحد رسیده است که این میزان نسبت به تعداد تعاونیهای تشکیل شده تا پایان سال ۱۳۸۱ رشدی حدود ۹٪ را دارد که از این تعداد ۹۷۲۹ واحد آن در دست اجرا و ۱۴۵۵ واحد غیرفعال می‌باشد یعنی ۸۷٪ تعاونیها فعال یا در دست اجرا بوده‌اند. همچنین ۱۳٪ مابقی غیرفعال می‌باشند که این میزان نسبت به سال قبل از آن که ۸۶٪ تعاونیها فعال یا در دست اجرا بود و ۱۴٪ مابقی غیرفعال بودند نشان از کاهش یک درصدی از تعاونیهای غیرفعال و افزایش یک درصدی از تعاونیهای فعال و در دست اجرا را دارد که چنانچه این روند پیش بروگام مؤثری در جهت فعال شدن تعاونیهای غیرفعال برداشته شده است.

در بخش خدمات شرکتهای تعاونی خدماتی مکانیزاسیون کشاورزی با ۱۱۰ نفر واحد و تعاونیهای خدماتی اداری و مالی و

(جدول شماره ۵) جدول توزیع فروانی

ردیف	نام گرایش	تعداد	سرمایه کل (هزار ریال)	سرمایه هر واحد	اشتغالزایی هر واحد	اشتغالزایی سرمایه گذاری	ردیف در سرمایه گذاری
۱	شرکتهای تعاونی خدماتی مکانیزاسیون کشاورزی	۱۱۸۰	۴۰/۷۱۱/۵۸۸	۳۴۵۰۱۰۰۰	۲۲۷۷۹	۱۹/۳	۱۴
۲	شرکتهای تعاونی اداری و مال و پشتیبانی	۹۴۴	۲۴/۴۷۲/۳۰۹	۲۵۹۲۴۰۰۰	۲۷۳۲۵	۲۹	۱۷
۳	بهداشتی و درمانی	۸۷۵	۵۵۷۶۵/۱۵۶	۶۳۷۳۲۰۰۰	۱۷۶۴۱	۲۰	۶
۴	شرکتهای تعاونی خدمات رایانه‌ای	۷۶۶	۱۷/۷۳۷/۵۱۱	۲۲۱۵۶۰۰۰	۶۲۴۹	۸/۱	۲۰
۵	شرکتهای تعاونی فنی و مهندسی و مشاوره‌ای	۶۵۳	۴۰/۴۸۵/۴۹۸	۶۱۹۹۹۰۰۰	۱۸۷۲۷	۲۸/۶	۷
۶	شرکتهای تعاونی مدارس غیرانتفاعی	۶۲۶	۳۴/۰/۷۴/۸۱۴	۵۴۴۳۳۰۰۰	۱۲۲۶۲	۱۹/۶	۱۰
۷	شرکتهای تعاونی خدمات آموزشی	۵۰۷	۱۲/۴۰۹/۸۶۱	۲۴۵۷۶۰۰۰	۷۰۴۰	۱۳/۸	۱۹
۸	شرکتهای تعاونی فرهنگی، هنری و تبلیغاتی	۳۴۶	۱۳۸۰۶۱۲۳	۳۹۹۰۲۰۰۰	۴۳۶۷	۱۲/۶	۱۳
۹	شرکتهای تعاونی خدمات چاپ و نشر	۳۲۴	۳۰۰/۵۳۴۵۳	۸۹۹۸۰۰۰	۶۱۴۶	۱۸/۴	۴
۱۰	شرکتهای تعاونی گردشگری و هتلداری	۳۰۸	۳۲۲۶۸۲۶۳	۱۰۸۹۸۸۰۰۰	۴۷۹۹	۱۵/۶	۱
۱۱	شرکتهای تعاونی بسته‌بندی و	۲۹۱	۲۷۹۹۷۹۱۷	۹۶۲۱۳۰۰۰	۵۸۰۹	۲۰	۳
۱۲	شرکتهای تعاونی آب و برق و گاز	۲۷۵	۷/۰۹۹/۲۶۰	۲۷۶۴۲۴۰۰۰	۸۲۴۶	۳۰	۱۵
۱۳	شرکتهای تعاونی ورزشی	۲۲۳	۱۲/۳۲۴/۶۳۶	۰۷۱۸۷۰۰۰	۲۶۲۹	۱۱/۳	۸
۱۴	شرکتهای تعاونی خدمات کالایی	۱۶۹	۱۳۲۲۹۹۲۵۴	۷۸۲۸۰۰۰	۳۱۹۶	۱۸/۹	۵
۱۵	شرکتهای تعاونی مخابرات و پستی	۱۳۹	۱۳۹۵۶/۹۸۴	۱۰۰۴۱۰۰۰	۲۳۷۷	۱۷/۱	۲
۱۶	شرکتهای تعاونی فرآورده‌های نفتی	۱۲۸	۰/۰۹۵/۸۷	۴۰۰۴۸۰۰۰	۲۱۸۷	۱۵/۸	۱۲
۱۷	شرکتهای تعاونی شیر و سایر فرآورده‌های لبنی	۱۱۳	۰/۹۳۹/۱۹۰	۰۲۰۰۹۰۰۰	۳۴۷۴	۳۰/۷	۱۱
۱۸	شرکتهای تعاونی خدمات زیست محیطی	۱۰۷	۲/۶۳۴/۱۲۴	۲۴۶۱۸۰۰۰	۱۶۰۶	۱۵/۴	۱۸
۱۹	شرکتهای تعاونی تحقیقاتی و پژوهشی	۷۳	۱/۳۸۴/۴۵۶	۱۸۹۶۵۰۰۰	۱۳۰۷	۱۸	۲۱
۲۰	شرکتهای تعاونی خدمات راهداری	۶۲	۳/۳۸۰/۰۷۲	۰۴۰۹۸۰۰۰	۱۹۱۰	۳۰/۸	۹
۲۱	شرکتهای تعاونی خدمات بیمه‌ای	۱۴	۳۷/۵۲۵	۲۶۸۲۳۰۰۰	۱۲۰	۸/۰	۱۶

شرکتهای تعاونی رایانه‌ای کمترین استغالزایی ۸/۱ نفر را به خود اختصاص داده است در میان استانها استان تهران با مجموع

شرکتهای تعاونی تحقیقاتی و پژوهشی با سرمایه گذاری ۰۴۰۹۸۰۰۰ هر چند که از لحاظ استغالزایی

اشغالزایی در رده ۶ قرار دارد در رتبه سوم این قسمت واقع گردیده است و شرکتهای تعاونی خدمات رایانه‌ای با سرمایه ۲۳۱۵۶۰۰۰ ریال در هر واحد و

تشکیل گردید که ۸ واحد از آنها غیرفعال می‌باشد که استانهای زنجان، ۱۸ واحد و استان گلستان با ۱۴ واحد، آذربایجان غربی و کرمانشاه، هر کدام با ۱۲ واحد در رده بعدی قرار دارند بالاترین رقم غیرفعال در این رشته مربوط به استان کردستان می‌باشد که با ۳ تعاونی تشکیل شده می‌باشد.

۴- شرکتهای تعاونی خدماتی آموزشی
در مجموع ۵۳۸ واحد از این نوع تعاونیها تاکنون تشکیل گردیده که ۲۱ واحد از آنها غیرفعال می‌باشد و استان تهران با ۱۴۱ واحد بالاترین رقم را به خود اختصاص داده و پس از آن استان مازندران با ۴۹ واحد و استان کرمانشاه با ۳۶ واحد در رده‌های بعدی قرار دارند.

۵- شرکتهای تعاونی خدماتی مالی، اداری، پشتیبانی

تاکنون ۱۰۵۹ واحد از این نوع تعاونیها تشکیل گردیده که ۱۱۵ واحد از آنها غیرفعال می‌باشد که استان تهران با ۲۲۵ واحد در رده اول و استان خراسان با ۱۲۶ واحد و استان یزد با ۷۱ واحد در رده بعدی قرار دارند البته استان یزد با ۲۴ واحد غیرفعال بالاترین رقم غیرفعال را به خود اختصاص داده است.

۶- شرکتهای تعاونی خدماتی بهداشتی، درمانی

در مجموع ۹۵۰ واحد از این نوع تعاونیها تشکیل گردیده که ۷۵ واحد از آنها غیرفعال می‌باشد که استان تهران با ۱۴۶ واحد بالاترین رقم را به خود اختصاص داده است و پس از آن استان خراسان با ۸۰ واحد و آذربایجان شرقی با ۷۵ واحد در رده‌های بعدی قرار دارند که استان یزد با ۲۱ واحد تعاونی و ۶ واحد غیرفعال را در کارنامه خوددارد که بالاترین رقم غیرفعال را به خود اختصاص داده است.

۷- شرکتهای تعاونی خدماتی یمه‌ای
تاکنون ۱۴ واحد از این نوع تعاونیها تشکیل گردیده که رقم غیرفعال آن صفر می‌باشد و تنها در ده استان از این نوع تعاونیها فعالیت می‌نمایند و استان تهران با ۴ واحد استان سیستان و بلوچستان با ۲ واحد در رده اول و دوم و ۸ استان دیگر هر کدام با ۱ واحد در رده‌های بعدی قرار داردند.

موفق ترین استانها می‌باشد.

۲- شرکتهای تعاونی خدماتی تحقیقاتی و پژوهشی

در این رشته تاکنون ۷۸ تعاونی تشکیل گردید که ۵ واحد از آنها غیرفعال می‌باشد و متاسفانه در استان تهران، کردستان، سیستان و بلوچستان، کهگیلویه و بویراحمد، اسلام، قزوین، سمنان تاکنون از این نوع تعاونیها تشکیل نگردیده‌اند و در استانهایی که این نوع تعاونیها تشکیل گردیده‌اند استان تهران با ۱۷ واحد و استان فارس با ۶ واحد و مازندران با ۶ واحد اصفهان با ۶ واحد در رده‌های بسیاری قرار دارند.

۳- شرکتهای تعاونی جمع آوری شیر و فرآورده‌های لبنی
تاکنون ۱۲۱ واحد از این نوع تعاونیها

۱۶۹۱ واحد تعاونیهای خدماتی در رتبه اول قرار دارد و پس از آن استانهای خراسان و مازندران در دوره‌های بعدی واقع گردیده‌اند. البته این رتبه‌بندی در هر گرایش تغییر می‌یابد که به اختصار به شرح آن می‌پردازیم.

۱- شرکتهای تعاونی خدماتی بسته‌بندی و سورینتک

در این رشته تعاونیهای خدمات در مجموع ۳۴۰ تعاون فعال و در دست اجرا و غیرفعال تشکیل گردیده که ۴۹ واحد آن غیرفعال می‌باشد در این رشته استان خراسان با ۶۳ واحد اول بوده و پس از آن استانهای تهران و مازندران و بوشهر به ترتیب با ۳۱ واحد و ۳۰ واحد در دوره‌های بعدی قرار دارند که میان استانهای فوق استان بوشهر، ۷ تعاونی غیرفعال بالاترین رقم را به خود اختصاص داده است و استانهای کرمان و گیلان با داشتن تعاونی غیرفعال در این رشته

کهگیلویه و بویراحمد با ۲۸ واحد از این نوع تعاونیها قابل توجه می‌باشد.

۱۷- شرکت‌های تعاونی خدماتی مکانیزاسیون کشاورزی

در مجموع ۱۴۳۱ واحد از این نوع تعاونیها تشکیل گردید که آنها غیرفعال می‌باشند که استانهای خراسان با ۲۲۴ و خوزستان با ۱۲۶ واحدو کرمان ۱۰۴ واحد در رتبه‌های اول تا سوم قرار دارند که استان قزوین با ۴۱ واحد تشکیل شده ۲۰ واحد غیرفعال را بالاترین رقم غیرفعال را به خود اختصاص داده است.

۱۸- شرکت‌های تعاونی خدماتی کودکشگری و هتلداری

تاکنون ۳۵۲ واحد از این نوع تعاونیها تشکیل که ۴۴ واحد از آنها غیرفعال می‌باشند که استان مازندران با ۴۴ واحدو استان گیلان با ۳۴ واحد در خراسان با ۳۱ واحد در رده‌های اول تا سوم قرار دارند و استان هرمزگان، ۱۱ واحد تشکیل شده با ۶ واحد غیرفعال بالاترین رقم غیرفعال را دارا می‌باشد.

۱۹- شرکت‌های تعاونی مدارس غیرانتفاعی